

Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Hyhky-Nahkatehtaan varhaiskasvatusyksikkö

Vuodet: 2025 - 2026

Sisällysluettelo

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma
2. Mitä kiusaaminen on?
3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?
4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa
5. Kiusaamiseen puuttuminen
 - 5.1. Kiusaamiseen puuttuminen varhaiskasvatuksessa
6. Yksikön omat tarkennukset
 - 6.1. Millä tavoin yksikkömme lapsiryhmissä luodaan turvallinen ilmapiiri ja tuetaan tunne- ja kaveritaitoja?
 - 6.2. Millä konkreettisilla tavoilla kiusaamiseen puututaan?
 - 6.3. Miten kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten ja huoltajien kanssa?
 - 6.4. Suunnitelma laadittu (pvm.)

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Tämä on Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen kiusaamisenehkäisyn suunnitelma. Kiusaamisenehkäisyn suunnitelma tehdään jokaiseen varhaiskasvatusyksikköön. Suunnitelma sisältää kaikkia yksiköitä koskevan kaupunkitasoisen osion sekä jokaisen varhaiskasvatusyksikön omat tarkennukset.

LAIT JA OHJAAVAT ASIAKIRJAT

Lapsella on oikeus turvalliseen varhaiskasvatusympäristöön

Varhaiskasvatuslaki
(540/2028, 10 §)

Lasta tulee suojata
väkivallalta, kiusaamiselta
ja muulta häirinnältä.

YK:n lasten
oikeuksien sopimus

Jokaisella lapsella on
oikeus turvalliseen
ympäristöön.

Tampereen varhaiskasvatussuunnitelma 2022

Varhaiskasvatusyksiköissä laaditaan kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelma yhdessä lasten, huoltajien ja henkilöstön kanssa osana yksikön toimintasuunnitelmaa. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä.

2. Mitä kiusaaminen on?

Kiusaaminen on tahallista ja haitallista käyttäytymistä, joka aiheuttaa pahaa mieltä. Kiusaaminen on ryhmäilmiö, joka perustuu lasten välisiin sosiaalisiin suhteisiin. Kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee vallan epätasapaino, jossa kiusaaja tai kiusaajat ovat ylivoimaisessa asemassa uhriin nähden esimerkiksi iän, kavereiden määrän, taitojen tai fyysisen vahvuuden suhteen. Kiusaaminen on toistuvaa toimintaa, joka kohdistuu yksisuuntaisesti samaan henkilöön.

Lapset vasta harjoittelevat sosiaalisia taitoja, eikä empatiakyky ole vielä täysin kehittynyt. On hyvä huomioida, että lapsilla voi olla haastavia vuorovaikutus- ja ristiriitatilanteita myös ilman, että kyse on kiusaamisesta.

KIUSAAMISEN ILMENEMISMUOTOJA VARHAISKASVATUSIKÄISILLÄ LAPSILLA

Kiusaaminen voi olla fyysistä, sanallista tai epäsuora.

FYYSINEN

Töniminen
Nipistely
Lyöminen
Vaatteiden
repiminen
Tukistaminen
Pureminen
Potkiminen

SANALLINEN

Haukkuminen
Lällättely
Piirteiden
kommentointi
Matkiminen
Nimittely

EPÄSUORA

Puhumatta
jättäminen
Tavaroiden
vieminen
Leikkien
sotkeminen
Uhkailu
Huijaaminen

Mukaillen: Kirves & Stoor-Grenner 2010

3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?

Varhaiskasvatuksessa kiusaamisen vastainen työ on ennen kaikkea vuorovaikutustaitojen sekä ryhmässä toimimisen harjoittelua ja tunteiden opettelu. Henkilöstön aktiivinen läsnäolo arjen kaikissa tilanteissa on lapsiryhmän turvallisuuden ja myönteisen ilmapiirin perusta. Jatkuva havainnointi ja havainnoista keskustelu tiimin kesken mahdollistaa kiusaamiseen puuttumisen.

Lapsille aikuisten johdonmukainen toiminta ja yhteisesti sovitut pelisäännöt ja sopimukset luovat selkeyttä toimintatapoihin ja omalta osaltaan ennaltaehkäisevät ristiriitaitilanteita ja kiusaamista.

TURVALLISEN ILMPIIRIN LUOMINEN JA KAVERITAITOJEN TUKEMINEN

MYÖNTEINEN VUOROVAIKUTUS

- Eleet, ilmeet ja kehonkieli
- Positiivinen ilmapiiri, myös aikuisten välillä
- Sensitiivinen kohtaaminen
- Huomio vahvuuksiin, onnistumisiin ja yrittämiseen
- Nähdä ja kuulla tuleminen varmistaminen

RYHMÄYTYMINEN

- Me-hengen vahvistaminen koko toimintakauden ajan
- Yhdessä mietityt säännöt ja sopimukset
- Pienryhmätoiminta

TURVATAIDOT

- Kehotunnekasvatus
- Omien rajojen tunnistaminen
- Toisten rajojen kunnioittaminen

4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa

Tunteet ohjaavat voimakkaasti lapsen käyttäytymistä ja toimintaa. Tunteet ovat läsnä kaikissa arjen tilanteissa ja niiden säätelyä ja ohjausta tulee harjoitella. Tunnetaidot tarkoittavat kykyä tunnistaa, nimetä, ilmaista ja säädellä omia tunteita. Taitojen karttuessa lapsi oppii ymmärtämään, että myös muilla on tunteet ja se toimii pohjana ympäristön ymmärrykselle ja empatiakyvyn kehittymiselle. Kaikkiin tunteisiin liittyy aina jokin syy. Tunnetaitokasvatukseen kuuluu, että lapset oppivat ymmärtämään näitä syitä tunteiden taustalla. Aikuisella on suuri rooli tunnetaitojen kehittymisen tukemisessa. Parhaimmillaan hyvät tunnetaidot lisäävät lapsen hyvinvointia ja turvallisia ihmissuhteita.

MITEN TUNNETAITOJEN KEHITTYMISTÄ TUETAAN?

Aikuisen malli kaikissa vuorovaikutustilanteissa

Arjessa tunteiden läpikäyminen ja sanoittaminen

Tunteiden äärelle pysähtyminen

Aikuisen sensitiivisyys, läsnäolo ja kunnioittava suhtautuminen

Materiaalien hyödyntäminen (kuvakortit, kirjallisuus, sadut, laulut)

Leikki

5. Kiusaamiseen puuttuminen

MITEN KIUSAAMISEEN PUUTUTAAN?

5.1. Kiusaamiseen puuttuminen varhaiskasvatuksessa

Kiusaamistilanteiden huomaaminen ja niihin puuttuminen edellyttää henkilöstöltä läsnäoloa ja jatkuvaa havainnointia. Aikuisilla on velvollisuus puuttua välittömästi kaikkiin tilanteisiin, joissa lapsi kokee tullessa kiusatuksi. Lapsen kokemusta kiusatuksi tulemisesta ei tule koskaan vähätellä tai mitätöidä.

Arjessa tapahtuvat yksittäiset konfliktit ja riidat voidaan yleensä ratkaista heti. Sen sijaan kiusaamisen selvittely vaatii pidempää työskentelyä, jossa tarkastellaan kiusaamisen kaikkien osapuolten sekä koko ryhmän tilannetta yhdessä huoltajien kanssa. On tärkeää huomioida, että myös kiusannut lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja apua. Jokainen kiusaamistilanne edellyttää johdonmukaista jatkoseurantaa kiusaamisen loppumisen varmistamiseksi.

6. Yksikön omat tarkennukset

YKSIKÖN OMAT TARKENNUKSET

6.1. Millä tavoin yksikkömme lapsiryhmissä luodaan turvallinen ilmapiiri ja tuetaan tunne- ja kaveritaitoja?

Tarkentakaa kaupunkitasoisen suunnitelman sisältöjä yksikkökohtaisilla kirjauksilla.

- jokainen lapsi tulee nähdä, kuulla ja huomioduksi päivittäin
- pedagogisena tavoitteena on harjoitella kaveri- ja tunnetaitoja päivittäisessä arjessa sekä esim. erilaisten tunnetaitojen harjoittavien ohjelmien avulla
- lasten kanssa harjoitellaan itsesäätely- ja turvataitoja
- suunnitelmallinen pienryhmätoiminta, joka mahdollistaa lasten ryhmäytymisen ja kaveritaitojen havainnoinnin
- turvallinen ja positiivinen ilmapiiri
- myönteisen palautteen antaminen lapsille, kannustaminen
- yhteisöllisyys ja me-puhe
- yhdessä sovitut ja kaikkien tiedossa olevat säännöt
- avoin vuorovaikutus lasten huoltajien kanssa
- kasvattajien oma esimerkki ja toiminta, joka selkeästi viestii, että kiusaamista ei hyväksytä.

6.2. Millä konkreettisilla tavoilla kiusaamiseen puututaan?

Kuvatkaa yksikön toimintamallit ja menetelmät kiusaamiseen puuttumisen osalta.

Avatkaa käytettyjen menetelmien periaatteet ja kiusaamiseen puuttumisen vaiheet mahdollisimman konkreettisesti.

Kasvattajan rooli ja malli: kiinnitetään huomiota vuorovaikutukseen

Selkeät lasten kanssa yhdessä laaditut kuvitetut säännöt ovat kaikkien nähtävillä

Tunnetaidot (aikuisten omat, sekä lasten)

Kasvattaja huolehtii, että jokainen lapsi kuuluu yhteisöön

- aikuinen on mukana leikeissä: havainnoimassa, ohjaamassa ja mallintamassa
- kasvattajat havainnoivat ja ennakoivat mahdollisia kiusaamistilanteita.
- tilanteisiin puututaan välittömästi, rakentavasti ja sensitiivisesti
- aikuinen toimii lasten tukena ja mallina ristiriitatilanteiden sovittelussa.

Syksyllä 2025 suunnitelmaa on päivitetty yhdessä henkilöstön kanssa ja uudet työntekijät on perehdytetty suunnitelmaan.

6.3. Miten kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten ja huoltajien kanssa?

Esioppilailla on "Miten minulla menee" -kysely, josta on nostettu kiusaamiseen ja sen ehkäisyyn liittyviä esioppilaiden ajatuksia esiopetusryhmissä. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyössäkin käydään läpi kaveriasioita ja tavoitteena on luoda turvallinen ja myönteinen ilmapiiri.

Esiopetuksessa pystymme luomaan yhdessä perusopetuksen kanssa uudet tulevat ykkösluokat perustuen vahvaan tietoon esiopetuksen oppilaista. Otamme huomioon tuen näkökulman, kaverisuhteet, akateemiset valmiudet, vanhempien mielipiteet yms. ja saamme luotua vahvan perustan alkuopetuksen luokille. Pieni kouluyhteisö, joissa opettajat tuntevat toisensa ja tiedonsiirto on helppoa ja joustavaa auttavat monessa asiassa ja etenkin kiusaamisen ehkäisemisessä.

Varhaiskasvatuksessa haastattelimme 5v. lapset:

Minkälainen on kiva kaveri?

- "Kiva kaveri leikkii"
- "Kiva kaveri auttaa"
- "Se leikkii mun kaa"
- "Kiva kaveri tekee hauskan olon"
- "Kiva kaveri kysyy monta kertaa voidaanko leikkiä"
- "Kivan kaverin kanssa mennään yhdessä rengaskeinuun"
- "Sen kanssa hömpötellään yhdessä"
- " Puhuu kivasti kaverille"
- "Auttaa jos vaikka kynät kaatuu lattialle"
- "Leikkii yhdessä", "leikkii mun kanssa"
- "Lohduttaa jos joku kiusaa"
- "Pyytää anteeksi"
- " Leikkii yhdessä"
- " On ystävällinen toisille"
- " Kiva kaveri höpsöttelee"

Mitä on kiusaaminen?

- "Kiusaaminen on sitä, että joku vetää nyrkillä"
- "Kun joku kampittaa jalkapallopelissä"

- "Jos joku puree"
- "Tönimistä"
- "Jos joku pudottaa pomppulaudalta"
- "Kaataa toisen"
- "Tönäisee kovassa vauhdissa"
- "Rikkoo toisten jääpaloja"
- "Sanoo rumasti tai nimittelee", "haukkuminen, nimittely, huijaaminen"
- "Lällättelee ja nauraa toiselle"
- "Lyöminen, töniminen, lyö, sanoo rumia sanoja"
- "Ottaa ilman lupaa ja kiristää vaikka leluilla!"
- "Jättää yksin leikkeihin"
- " Ei tykkää toisista"
- "Rikkoo toisten pelejä tai leikkejä"
- " Lyö joskus"
- " Saattaa potkia joskus"
- " Joskus saattaa raapia"
- " Pakottaa tekemään jotakin"

Mitä voisi tehdä, että kiusaaminen loppuu?

- "Sanoo että nyt ei riehuta"
- "Sopii asian"
- "Kertoo aikuiselle"
- "Juttelee kaverin kanssa"
- "Käy rauhoittumassa"
- "Pyytää anteeksi"
- "Ei riitele"
- "Pyytää anteeksi ja sopii riidan"
- "Sanoo kaverille, ettei tykkää"
- "Aikuinen selvittää tilanteita", "Kertoo aikuiselle"
- " Voisi aina pyytää anteeksi"

- " Voi lohduttaa ja silittää, jos kaveria harmittaa"
- " Voi sanoa ei ja stop kaverille, jos ei tykkää"
- " Mennä aina kertomaan aikuiselle, jos harmittaa tai joku kiusaa"

Joulukuussa 2024 teimme kyselyn Hy-Na alueen lasten huoltajille: mitä kiusaaminen on? Miten kiusaamiseen pitäisi puuttua? Miten kiusaamista voidaan ehkäistä?

Vastauksia saimme 19 ja kävimme tuloksia läpi talon palaverissa sekä opettajien tiimeissä.

Huoltajat nostivat keinoja kiusaamisen puuttumiseen ja ehkäisyyn:

- Aikuisten pitäisi herkästi puuttua tilanteisiin, jossa joku jätetään leikistä ulkopuolelle ja ohjeistaa, että päiväkodissa leikitään yhdessä. Ja lasten erilaisuuden huomioiminen tärkeää. Olisi myös tärkeää, että kiusaamisesta puhutaan lasten kanssa ja sanoitetaan siihen liittyviä asioita.
- Ohjaamalla lapsia yhteisiin leikkeihin, opettaa/kasvattaa lapset niin että ihmisiä ja luonteita on erilaisia, tukea positiivista käytöstä, kaikkeen väkivaltaiseen/ilkeään käytökseen puututtava heti.
- Myös vanhemmille pitäisi matalalla kynnyksellä kertoa kiusaamistilanteista (sekä kiusatun että kiusaajan), jotta kotona osataan ottaa asia huomioon ennen kuin kiusaaminen on vakavaa.
- Aikuisten pitäisi aina puuttua kaikkeen havaitsemaansa kiusaamiseen eli pitäisi olla nollatoleranssi asian suhteen ja tällä tavoin toimia mallina lapsille. Puuttumisen suhteen pitäisi olla kaikilla aikuisilla sama linja eli yhdessä sovitut toimintakeinot, jotka on kerrottu myös lapsille etukäteen. Keinoista puuttua kiusaamiseen tulee keskustella sekä aikuisten kesken että lasten kanssa ja laatia niistä ryhmiin kirjalliset ja kuvalliset ohjeet ja sopimus ryhmiin myös vanhempien nähtäville. Kaikki kiusaaminen ei ole näkyvää, joten siinä vaaditaan aikuisilta lasten hyvää tuntemusta ja tilanteiden lukutaitoa sekä ennakointia.
- Antaa riittävästi aikaa lasten keskinäiselle tutustumiselle ja ryhmäytymiselle. Ryhmäytymisen pitää olla ennalta suunniteltua ja aikuisten aktiivisesti ohjaamaa toimintaa.
- Painottamalla jokapäiväisessä arjessa että jokaista tulee kohdella kunnioittavasti. Kohdellaan toisia kuten halutaan itse tulla kohdelluksi.
- Ennaltaehkäisyyn, intervention, selvittelyyn ja jälkihoidon keinoin.
- Tunnekasvatus. Opetetaan ymmärtämään ja hyväksymään erilaisuus.
- Empatian ja hyvän huomaaminen ja siitä palkitseminen.

Suunnitelma on nähtävillä kaupungin sivuilla.

6.4. Suunnitelma laadittu (pvm.)

19.9.2025